

درهای دانشگاه به روی مردم باز است یا بسته؟!

گفتگو با مجید سرسنگی، معاون فرهنگی و اجتماعی دانشگاه تهران

علیرضا صبا

دانشجوی کارشناسی مهندسی ماشین‌های
صنایع غذایی دانشگاه تهران
alireza.saba@ut.ac.ir

ترویج علم در دانشگاه چه جایگاهی دارد؟ آیا درهای دانشگاه به عنوان یک رکن اساسی جامعه چه وظیفه‌ای در قبال مردم و جامعه دارند؟ آیا دانشگاه تهران به عنوان نماد آموزش عالی کشور، برای مشکلات مردم برنامه دارد؟ فرصتی پیش آمد تا جمعی از دانشجویان فعل فرهنگی دانشگاه تهران بتوانند، با مجید سرسنگی، معاون فرهنگی و اجتماعی دانشگاه تهران، گفت‌و‌گویی صمیمانه داشته باشند.

فاطمه سخاوت، عضو انجمن علمی-دانشجویی زیست‌شناسی پردیس علوم و علیرضا صبا، عضو انجمن علمی-دانشجویی مهندسی ماشین‌های کشاورزی و دبیر کانون قرآن و عترت (علیهم السلام) پردیس کشاورزی و منابع طبیعی دانشگاه تهران همراه با سحر خرمی، معاون مشارکت‌های فرهنگی اداره کل فرهنگی و اجتماعی دانشگاه تهران در این جلسه حضور داشتند.

مدیرمسئولی نشریات «گذار»، «نمایش خانه» و «شیوه» و سردبیری نشریاتی همچون «گذر»، «تقدیلمه هنر» و «برگ فرهنگ» را بر عهده داشته است.

صبح روز چهارشنبه ۲۶ تیرماه بود که جمعی از دانشجویان فعل فرهنگی دانشگاه تهران در جلسه‌ای یک ساعته و در دفتر مجید سرسنگی، معاون فرهنگی و اجتماعی دانشگاه تهران، با وی در رابطه با ترویج علم و ارتباط بین جامعه و دانشگاه گفت‌و‌گو کردند. امین صادقی، دبیر شورای دیپران انجمن‌های علمی دانشجویی دانشگاه تهران، علی‌اصغر خلیلی، دبیر اتحادیه انجمن‌های علمی دانشجویی علوم دامی و صنایع غذایی،

مجید سرسنگی کیست؟

مجید سرسنگی، دانشیار گروه هنرهای نمایشی پردیس هنرهای زیبای دانشگاه تهران است. او مقطع کارشناسی «هنرهای نمایشی» خود را در سال ۱۳۷۰ و در دانشگاه تهران به اتمام رساند و تا سال ۱۳۷۳ مدرک کارشناسی ارشد «بازیگری و کارگردانی» خود را از دانشگاه تربیت مدرس دریافت کرد و در سال ۱۳۸۲ موفق به کسب درجه دکتری «ادبیات نمایشی» از دانشگاه بیرمنگهام انگلستان شد. در سال ۱۳۹۴ بود که با حکم محمود نیلی احمدآبادی، سی و دومین رئیس دانشگاه تهران، به عنوان معاون فرهنگی و اجتماعی این دانشگاه شناخته شد. وی پیش از این مدیر عامل خانه هنرمندان ایران و مشاور هنری شهردار تهران بوده است. از کتاب‌های نوشته شده سرسنگی می‌توان به «نمایشنامه‌نویسی در ایران (۱)»، از دوران کهن تا پایان قاجار» و «بوطیقای پسامدرن» اشاره کرد. وی همچنین سابقه

ماجرای علم و ترویج آن

«با اینکه بشر قرن‌هاست که از دوران جهل و خرافه گذشته است؛ ولی متأسفانه هنوز در بخش‌هایی از جامعه، جهل و خرافه و در واقع، شکاکیت به علم وجود دارد. در نتیجه ما با ترویج علم نوری بر بخش‌هایی از جامعه می‌تابانیم که هنوز فکر می‌کنند می‌توان با جهل و خرافه زندگی را ادامه داد.»

در ابتدای جلسه فاطمه سخاوت، سردبیر نشریه علمی-ترویجی **UT-TED** شروع به صحبت کرد. وی فعالیت‌های انجمن‌های علمی دانشجویی را حد واسطی بین فضای دانشجویی، فضای عمومی مردم و فضای علمی استادی دانشگاه عنوان کرد و افروزد که برنامه **TED** و به دنبال آن نشریه **UT-TED** با هدف «ترویج علم» پایه‌گذاری شده است. در ابتدا وی به ارائه تعاریف مفاهیم «علم» و «ترویج علم» پرداخت. او این دو مفهوم را دو واژه وارداتی خواند. سخاوت با اشاره به وجود دو تعریف در رابطه با مفهوم علم گفت: «علم در واقع روشی است برای آنکه بتوانیم رویدادها را فرمول‌بندی کنیم و این کار، قابلیت پیش‌بینی رویدادها را به ما می‌دهد.» وی افزود: «افزایش گسترده دانستن و برطرف ساختن حس کنجکاوی و یا فرموله کردن رویدادها و در نتیجه پیش‌بینی رویدادها، گسترده‌تر کردن یک توانمندی محسوب می‌شود.»

سلیقه‌ها و رویکردهای مختلف، پیش از دانشجویان مطلب می‌آموزیم. سرسنگی تعریف علم را مانند همه مولفه‌های بشری، معطوف به نظرات مختلف دانست و افزود که «صاحب‌نظران مختلف ممکن است به خاطر پیش زمینه ذهنی و فرهنگی مختلف، تعریف متفاوتی از علم ارائه دهند.» به دیدگاه مجید سرسنگی، نباتی بودن زندگی انسان بدون علم یک نقطه نظر مشترک میان صاحب‌نظران است و از زمانی که انسان حیات خود را در زمین آغاز کرده است به شکل‌های مختلف به دنبال علم بوده است. وی هدف انسان از این جستجو را، هم کشف علم و هم به کار بردن علم برای یک زندگی بهتر دانست و افزود: «با هر تعریفی، علم از دیربار، در زندگی بشر نقش مهمی داشته است. در دورانی از لحاظ نظری، مردم علم را به درستی نمی‌شناختند. در دورانی نیز مانند قرون وسطی در مقابل علم می‌ایستادند و آن را در منافات با الهیات و دین‌شناسی و ... می‌دانستند؛ در صورتی که اکنون به نظر می‌رسد حتی این مسئله نیز حل شده است و نه تنها علم و دین تعارضی ندارند بلکه مکمل یکدیگر نیز هستند.»

به اعتقاد سرسنگی: «ترویج علم در میان مردم، یکی از وظایف دانشگاه است. دانشگاه‌یان نباید این طور فکر کنند که تزریق دانش و در معرض یادگرفتن یک تخصص قرار دادن دانشجویان، تنها وظیفه‌شان است.» سرسنگی خاطرنشان کرد که: «امروز ترویج علم یکی از نکات مهمی است که در دانشگاه‌ها روی آن کار می‌شود و تا جایی که اطلاع دارم، حتی رشته‌هایی برای ترویج علم تاسیس شده است.» به اعتقاد وی، ترویج علم چند ماهیت

سخاوت با اشاره به وجود دو تعریف در رابطه با مفهوم علم گفت: «علم در واقع روشی است برای آنکه بتوانیم رویدادها را فرمول‌بندی کنیم و این کار، قابلیت پیش‌بینی رویدادها را به ما می‌دهد.» وی قدرت پیش‌بینی با ابزار علم را یک قابلیت خوب و امتیاز برای نوع بشر توصیف کرد و افزود: «علم آن چیزی است که حس کنجکاوی ما را برطرف می‌کند.» وی افزود: «افزایش گسترده دانستن و برطرف ساختن حس کنجکاوی و یا فرموله کردن رویدادها و در نتیجه پیش‌بینی رویدادها، گسترده‌تر کردن یک توانمندی محسوب می‌شود.»

سخاوت با تعریف علم و ترویج آن به سراغ اولین سوال از مجید سرسنگی رفت: «آیا از نظر دانشگاه تهران ترویج علم مهم است؟ ترویج علم در دانشگاه تهران چه جایگاهی می‌تواند داشته باشد؟» مجید سرسنگی در ابتدا، ضمن خوش‌آمدگویی به دانشجویان حاضر، فرucht شنیدن دیدگاه‌های آنان در رابطه با مسائل علمی و ترویج علم را مغتنم شمرد و افزود: «ساسا یکی از لطفهای مسئولیت‌هایی که با دانشجویان سروکار دارد، همین است که ما به خاطر ارتباط با دانشجویان، از طیف‌ها،

دانشگاه‌ها نیز به این نتیجه رسیده‌اند که علاوه بر تربیت متخصص، ترویج علم در سطوح گسترده یکی از وظایف آن‌ها است.»

آیا دانشگاه ترویج علم را رسالت خود می‌داند؟

این عنوان دومین سوال سخاوت از سرسنگی بود. سخاوت با اشاره به این که دانشگاه به عنوان مهد تولید علم شناخته شده است؛ دانشگاه را محل تولد دانشمندان خواند. سخاوت دانشمندان را در سه دسته طبقه‌بندی کرد: تولیدگر علم (که با نوشتمن مقالات علمی پژوهشی، علم را تولید می‌کنند)، توسعه‌دهنده علم (دانشمندانی که با اصول علمی سعی در بهبود صنعت دارند) و مروجین علم (دانشمندان مروج علم را مورد کم‌لطفی داشت. حال رسالت علم در ایران، دانشمندان مروج علم را مورد کم‌لطفی خودشان و در کشور دانشگاه برای ترویج علم چیست؟

مجید سرسنگی در پاسخ به این سوال، هدف تاسیس باشگاه دانش‌آموزی دانشگاه تهران را همین ترویج علم دانست و افزود: «این که دانشگاه در سالین پایین‌تر به سراغ دانش‌آموزان برود، می‌تواند به آن‌ها نشان دهد که این رویکردهای علمی تا چه حد می‌تواند در زندگی خودشان و در کشور تأثیرگذار باشد.»

سرسنگی با اشاره به تقسیم‌بندی دانشمندان گفت: «متاسفانه ساختار آموزش‌عالی در ایران به گونه‌ای است که بیشتر به دو دسته اول توجه می‌کند. با توجه به آئین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌های تشویقی می‌توان فهمید که همه آن‌ها پژوهش محورند. در صورتی که اکنون در رسانه‌های مهم دنیا می‌بینیم که یک مقاله علمی-ترویجی می‌تواند صدھا برابر یک مقاله علمی-پژوهشی، در جامعه اثرگذار باشد. متاسفانه یکی از مشکلات ما این است که فکر می‌کنیم که عضو هیئت‌علمی خوب کسی است که در آزمایشگاه یا دفتر خود بشیند و

سخاوت دانشمندان را در سه دسته طبقه‌بندی کرد:
تولیدگر علم (که با نوشتمن مقالات علمی پژوهشی، علم را تولید می‌کنند)، توسعه‌دهنده علم (دانشمندانی که با اصول علمی سعی در بهبود صنعت دارند) و مروجین علم.

اصلی دارد. نخست آن که ترویج علم، روش‌کننده جایگاه علم در زندگی بشر است. وی ادامه داد: «با اینکه بشر قرن‌هاست که از دوران جهل و خرافه گذشته است؛ ولی متاسفانه هنوز در بخش‌هایی از جامعه، جهل و خرافه و در واقع، شکاکیت به علم وجود دارد. در نتیجه ما با ترویج علم نوری بر بخش‌هایی از جامعه می‌تابانیم که هنوز فکر می‌کنند می‌توان با جهل و خرافه زندگی را ادامه داد.» به نظر سرسنگی، گاهی جهل و خرافه، حتی در میان تحصیل‌کردن و روش‌نگران جامعه نیز دیده می‌شود. او گفت: «از طرف دیگر در جامعه ما برخی فکر می‌کنند که دانشگاه یک نهاد دین‌گریز است و نمی‌تواند خود را با دین همسو کند. ترویج علم و درست تعریف کردن آن نشان می‌دهد که نه تنها علم با معنویات در تعارض نیست، بلکه این دو تکمیل‌کننده یکدیگرند.» وی بیان تأثیر علم در زندگی دانست و افزود: «در دایره زمانی و جغرافیایی و فرهنگی که ما زندگی می‌کنیم؛ ترویج علم به معنای باز کردن خیلی از بنیت‌های زندگی ماست.»

به اعتقاد این استاد دانشگاه تهران، جامعه ایرانی در ظاهر وارد دنیای جدید شده است؛ اما هنوز در گیر سنت‌های غلط است. البته سنت به معنای پشتونه فرهنگی مورد نظر سرسنگی نیست و منظور آن سنت‌های غلطی است که می‌خواهد بدون نگاه کردن به علم و استفاده از ابزارهای آن، کارها را پیش ببرد. اثرگذاری ترویج علم بر انتخاب‌های مردم یکی از نقطه نظرات سرسنگی بود. وی ترویج علم را عمل بسیار ارزش‌های دانست و افزود: «در دانشگاه تهران به این حقیقت واقفیم و فضای حمایت از برنامه‌های علمی-دانشجویی نشان می‌دهد

«هر موقع که دانشگاه و جامعه به هم نزدیک بوده‌اند، دانشگاه توانسته است موثر باشد و هر موقع که درهای دانشگاه بسته شد، مردم از دانشگاه‌هایان به عنوان کسانی که در برج‌های انسانسته‌اند یاد کرده‌اند.»

«باید انجمن‌های علمی دانشجویی نقش بیشتری در دانشگاه ایفا کنند. از طرفی خود معاونت فرهنگی و اجتماعی، در بحث فرهنگ‌سازی علم باید فعال باشد. باید دانشجویان را با جامعه پیوند زد و از زوای اعلمی دانشگاه را شکست.»

تهها کتاب و مقاله بنویسد و یا کشفی علمی کند.» به اعتقاد این عضو هیئت علمی دانشگاه تهران، امروزه تعریف یک دانشمند در جهان عوض شده است. سرسنگی گفت: «دانشگاه بدون تأثیر اجتماعی یک دانشگاه ناقص است و به همین جهت در دانشگاه تهران با حضور جمعی از اساتید مطرح علوم اجتماعی، شاخه اجتماعی تشکیل شده که هدف آن فکر کردن روی راههای اجتماعی شدن دانشگاه است. به عنوان مثال مادر همین نزدیکی دانشگاه تعدادی مدرسه داریم. مادر این مدارس چه تأثیری گذاشتیم؟ در مغازه‌داران نزدیک به خودمان چه؟ در ساکنین محل چه؟ ما هنوز از تأثیر گذاری در محله‌های اطراف ناتوانیم بعد می‌خواهیم در جهان تأثیرگذار باشیم؟ در صورتی که در جهان، دانشگاه‌های مطرح جزئی از بافت اجتماعی منطقه است. تا زمانی که دانشگاه نهادی اجتماعی نباشد تا زمانی که مردم به دانشگاه اعتماد نکنند، حرف دانشگاه در جامعه تأثیری نخواهد داشت.» وی با اشاره به تجربه نزدیک به ۱۰۰ ساله دانشگاه در ایران افroot: «هر موقع که دانشگاه و جامعه به هم نزدیک بوده‌اند، دانشگاه توانسته است مؤثر باشد و هر موقع که درهای دانشگاه بسته شد، مردم از دانشگاه‌هایان به عنوان کسانی که در برج‌های ناشسته‌اند یاد کردند.»

سوال سوم سخاوت این بود که دانشگاه‌هایان (اساتید و دانشجویان) تا چه حد خود را مقید به ترویج علم می‌دانند؟ مروج علم کجا باید قرار بگیرد و آیا رابطین مهد علم و جامعه باید از رشته یا مقطعی خاص باشند؟

سرسنگی پاسخ داد: «به نظرم هیچ مرزی برای ترویج علم نیست؛ چون جامعه با همه‌ای رشته‌های علمی می‌تواند ارتباط داشته باشد؛ اما یکی از مشکلات ما این است که برای جایگاه مروجین علم سازوکار تعریف نشده است.» وی با اشاره به این که اساتید و دانشجویان تحصیلات تكمیلی، ترویج علم را رسالت خود نمی‌دانند؛ افزود: «در شرایط ارتقاء اعضای هیئت‌علمی، هیچ سازوکاری برای تأثیر در جامعه و ترویج علم پیش‌بینی نشده است. در حقیقت معیارهایی که برای ارتقاء اساتید در نظر گرفته شده است؛ مشوق آن‌ها برای ترویج علم نیست. در نتیجه امروز می‌بینیم که دانشگاه‌هایان رسالتی خارج از نرده‌های دانشگاه برای خود قائل نیستند.» به عقیده وی میل به ترویج علم در دانشگاه به تنها یکی کافی نیست و دانشگاه برای اجرای این وظیفه، نیاز به نهادسازی، بسترسازی و تشویق اساتید و دانشجویان تحصیلات تكمیلی دارد. سرسنگی گفت: «باید شرایط به گونه‌ای باشد که وقتی اساتید دانشگاه برای ترویج علم قدمی برمند باشد که وقتی اساتید این دانشگاه برای ترویج علم قدمی برمند باشد که وقتی اساتید این دانشگاه آن را به رسمیت بشناسند. حال آنکه امروزه اگر استادی علم خود را در جامعه ترویج کند و در رابطه با مسائل اجتماعی نظر بدهد؛ مورد شماتت قرار می‌گیرد! به اعتقاد من چه اشکالی دارد، به جای آن که افرادی در فضای مجازی صحبت کنند که هیچ سرنشیت‌های از مسائل علمی ندارند، یک استاد دانشگاه صحبت کنند که هیچ سرنشیت‌های از مسائل علمی ندارند، یک استاد دانشگاه این کنند؟ متاسفانه اکنون به جایی رسیده‌ایم که اگر استادی در رسانه‌ها و شبکه‌های اجتماعی حضور پیدا کند؛ جامعه‌ی علمی آن را ژورنالیست می‌خواند! جامعه‌ی علمی فکر می‌کند که اگر استادی بخواهد علم را به زبان مردم بگوید؛ چند پله از اساتیدی که در دانشگاه‌های سکنی گزیده‌اند؛ ضعیف تراست!

باید شرایط به گونه‌ای باشد که وقتی اساتید دانشگاه برای ترویج علم قدمی برمند باشند؛ دانشگاه آن را به رسمیت بشناسند. حال آنکه امروزه اگر استادی علم خود را در جامعه ترویج کند و در رابطه با مسائل اجتماعی نظر بدهد؛ مورد شماتت قرار می‌گیرد! به اعتقاد من چه اشکالی دارد، به جای آن که افرادی در فضای مجازی صحبت کنند که هیچ سرنشیت‌های از مسائل علمی ندارند، یک استاد دانشگاه صحبت کنند که هیچ سرنشیت‌های از مسائل علمی ندارند، یک استاد دانشگاه این کنند؟ متاسفانه اکنون به جایی رسیده‌ایم که اگر استادی در رسانه‌ها و شبکه‌های اجتماعی حضور پیدا کند؛ جامعه‌ی علمی آن را ژورنالیست می‌خواند! جامعه‌ی علمی فکر می‌کند که اگر استادی بخواهد علم را به زبان مردم بگوید؛ چند پله از اساتیدی که در دانشگاه‌های سکنی گزیده‌اند؛ ضعیف تراست!

سرستنگی با اشاره به چندوجهی بودن موضوع ترویج علم، گفت: «نمی‌توان یک واحد خاص را متولی آن دانست. ترویج علم از طرفی به بخش آموزش برミ‌گردد؛ از طرفی به پژوهش، زیرا پژوهشگران ما در لب علم روز جهانی قرار دارند؛ از طرفی یک بحث فرهنگی و اجتماعی است. به نظر می‌رسد باید مجموعه‌ای از این واحدها در کنار هم برای ترویج علم فکر کنند.»

مدیر مستول نشریه دانشجویی گیاه‌پژوهش در ادامه، در رابطه با نقش معاونت فرهنگی و اجتماعی در ترویج علم و برنامه‌ریزی این معاونت برای پرورش مروج علم پرسید.

معاون فرهنگی و اجتماعی دانشگاه تهران، با اشاره به پافشاری‌ها برای ترویج علم، افزود: «باید انجمن‌های علمی-دانشجویی نقش بیشتری در دانشگاه ایفا کنند. از طرفی خود معاونت فرهنگی و اجتماعی، در بحث فرهنگ‌سازی علم باید فعال باشد. باید دانشجویان را با جامعه پیوند زد و از نواحی علمی دانشگاه را شکست.»

علم و روشنندی علمی در خدمت مشکلات خانواده‌ها و جامعه

علیرضا صبا، دبیر کانون قرآن و عترت (علیهم السلام) دانشجویان پردیس کشاورزی و منابع طبیعی دانشگاه تهران، با اشاره به نقش موثر دانشگاه تهران و فعالیت‌های انجام‌شده آن در جامعه، قشر جوان را متفکرین آینده جامعه خواند و با حضور جوانان در دانشگاه، دانشگاه را نهادی برای ایده‌پردازی برای حل مشکلات جامعه عنوان کرد و پرسید: «به نظر شما معاونت فرهنگی و اجتماعی دانشگاه، باید چه برنامه‌هایی داشته باشد تا مشکلات مردم و خانواده‌ها را حل کند؟» وی با اشاره مشکلاتی همچون کمبود فرهنگ مطالعه، مواجهه با اعتیاد و... از سرستنگی خواست تا در رابطه با به کار گیری فرآیندها و پژوهش‌های علمی در حل مشکلات جامعه توضیح دهد.

امین صادقی در تکمیل صحبت‌های صبا، با اشاره به نزدیکی خانواده دانشجویان به دانشگاه، ارائه آموزش‌های لازم به خانواده دانشجویان را یکی از راه‌های ترویج علم خواند و از برنامه‌هایی معاونت فرهنگی و اجتماعی دانشگاه در این رابطه پرسید.

مجید سرستنگی با اشاره به اقدامات دانشگاه برای تعمیق روابط با جامعه، از طرح‌های کوچک تابرنامه‌های بزرگ، از تشكیل کانون خانواده و دانشگاه خبرداد و آن را در راستای مسئولیت اجتماعی دانشگاه خواند. وی عدم ارتباط خانواده با دانشگاه را یکی از مشکلات دانشگاه دانست و افزود: «دانشگاه تهران نزدیک به ۵۰ هزار دانشجو دارد.

بابا شگاه دانش آموزی دانشگاه تهران بیشتر آشنا شویم

معاون فرهنگی و اجتماعی دانشگاه تهران، یکشنبه ۶ مرداد ۱۳۹۸ در جمع خبرنگاران؛ از تاسیس باشگاه دانش آموزی خبر داد. وی با اشاره به تمایل دانشگاه به افزایش ارتباط با دانش آموزان و مدارس و به جهت آماده سازی دانش آموزان برای ورود به دانشگاه، گفت: این باشگاه از مهرماه امسال در سه سطح اعضای عادی، ویژه و افتخاری عضو گیری خواهد کرد. وی هدف تشکیل باشگاه دانش آموزی را ارتباط گیری دانشگاه با دانش آموزان پیش از ورود به دانشگاه عنوان و از برنامه‌های این باشگاه، به کارگاه‌های متنوع و دوره‌های استعداد سنجی و ارتقاء استعداد اشاره کرد.

دانشگاه تهران نزدیک به ۵۰ هزار دانشجو دارد.
این یعنی دانشگاه به ۵۰ هزار خانواده دسترسی دارد و می‌طلبید هم خانواده در دانشگاه و هم دانشگاه در خانواده تاثیرگذار باشد که در عمل اتفاقی نمی‌افتد.

رسانه‌ها و شبکه‌های اجتماعی حضور پیدا کند؛ جامعه علمی او را ژورنالیست می‌خواند! جامعه علمی فکر می‌کند که اگر استادی بخواهد علم را به زبان مردم بگوید؛ چند پله از استادی که در دانشگاه سکنی گزیده‌اند؛ ضعیف‌تر است!»

ترویج علم در عمل

در ادامه مصاحبه، امین صادقی، دبیر شورای دبیران انجمن‌های علمی-دانشجویی دانشگاه تهران، با اشاره به عدم وجود ساختار مناسب برای ترویج علم، پرسید که: «کدام نهاد یا بخش دانشگاهی می‌تواند متولی ترویج علم باشد؟»

استفاده از روشمندی علمی یک مسئله فرهنگی است. از آنجا که روشمندی علمی در مقاطع سنی پایین آموزش داده نمی‌شود؛ فرد با همین خلاء رشد می‌کند. پس باید نظام آموزش پرورش، نظام دانشگاهی و حتی نظام اداری ما بپذیرد که روش‌های سنتی جواب نمی‌دهند و باید از روش‌های علمی استفاده شود.

«در مدارس خارج از ایران، شیوه تحکمی مونولوگ دیگر جایگاهی ندارد. در نتیجه امروزه در جوامع توسعه یافته، انتقاد علمی به عنوان یک اصل پذیرفته شده است؛ اما در ایران علی‌رغم ادعای از روشمندی علمی استفاده نمی‌شود. استفاده از روشمندی علمی یک مسئله فرهنگی است. از آنجا که روشمندی علمی در مقاطع سنی پایین آموزش داده نمی‌شود؛ فرد با همین خلاء رشد می‌کند. پس باید نظام آموزش پرورش، نظام دانشگاهی و حتی نظام اداری ما بپذیرد که روش‌های سنتی جواب نمی‌دهند و باید از روش‌های علمی استفاده شود. در جهان نیز در هنگام برخورد با مشکلات از روش‌های علمی استفاده می‌شود.»

بی‌سوادی رسانه‌ای، بلای جان فضای مجازی و حقیقی

علیرضا صبا، مدیرمسئول نشریه دانشجویی برگ سبز، با اشاره به اهمیت بحث رسانه و سواد رسانه‌ای، گفت: «جامعه دانشگاهی تازه دارد به سمت توسعه دانش رسانه‌ای و علمی فکر کردن در مورد آن می‌رود». پرسش صبا از سرشنگی این بود که: معاونت فرهنگی و اجتماعی دانشگاه تهران برای ترویج سواد صحیح رسانه‌ای چه برنامه‌هایی دارد؟

امین صادقی برای رسیدن جمع به فهم مشترک دو مصدق را ذکر کرد. در شبکه‌های اجتماعی در گروه‌های زیادی با استاید دانشگاه عضو هستیم. ممکن است توسط استاید، مطلبی در گروه‌ها ارسال شود که در تخصص علمی او نباشد یا آن که حتی یک مسئله در عموم جامعه و رسانه‌های معتبر

دسترسی دارد و می‌طلبید هم خانواده در دانشگاه و هم دانشگاه در خانواده تاثیرگذار باشد که در عمل اتفاقی نمی‌افتد. دانشجو پیش از این که به دانشگاه بیاید با خانواده بیشتر ارتباط دارد. مرز باریک قبل و بعد از کنکور، باعث ایجاد دو دنیای متفاوت در ارتباط دانشجو با خانواده شده است و انگار خانواده‌ها فرزندان خود را از دست می‌دهند یکی از مشکلات ما این است که خانواده‌ها آموزش‌های لازم را در رابطه با برخورد با فرزندشان که اینک در سنی است که استقلال نسبی دارد و خود را دانشگاهی می‌داند و حتی شاید خود را از خانواده خود بالاتر بداند؛ ندیده‌اند. یکی از اقدامات کانون خانواده دانشگاه، آموزش ارتباط‌گیری خانواده و دانشجو است تا خدای ناکرده به یک گسل ارتباطی نرسیم. در رابطه با باشگاه دانش آموزی هم همین طور است. برای اثرگذاری دانشگاه روی جامعه و خانواده‌ها در قدم اول باید با آن‌ها ارتباط گرفت. در ادامه دانشگاه می‌تواند مرجعی برای خانواده‌های دانشجویان باشد. دانشگاه دارای مرکز مشاوره و امکانات بسیار خوبی برای کمک کردن به آن‌ها است. در نتیجه دانشگاه می‌تواند محلی برای حل مشکلات آن‌ها باشد و به همین ترتیب برای دیگر افراد جامعه.»

معاون فرهنگی و اجتماعی دانشگاه تهران، با اشاره به حمایت این معاونت از برنامه‌های خیریه، گفت: «خوب‌بختانه دانشگاه هم به این نتیجه رسیده است و هم برای آن کار می‌کند. به عنوان مثال تیمی از دانشجویان جمع شده‌اند و برای دانش‌آموزان مناطق محرومی که دسترسی به امکانات ندارند؛ تولید محتوی آموزشی کنکوری می‌کنند. به نظر می‌رسد همین برنامه‌های خیر، نوعی ترویج علم به حساب بیایند. وقتی یک دانشجوی دانشگاه تهران که نخبه کشور است به محله‌های فقیرنشین می‌رود و در آنجا کار می‌کند؛ نشان می‌دهد که علم او، علمی نافع است و این نوعی ترویج علم است. این نشان می‌دهد افرادی که علم می‌آموزند نه تنها از جامعه دوری نمی‌کنند؛ بلکه در جامعه حضور دارند و به آن خدمت می‌کنند.»

علیرضا صبا در ادامه با اشاره به وجود روش‌های مختلف در حل و تحلیل مسائل، روشمندی علمی را مورد استفاده دانشگاهیان خواند و پرسید: به نظر شما اهمیت و عمق اثرگذاری روشمندی علمی در جامعه چه قدر است؟ صادقی نیز، داشتن شواهد برای هر گزاره، تکرار پذیربودن، داشتن قابلیت رد شدن (انکارپذیری) را سه ساخته روشمندی علمی خواند. در پاسخ مجید سرشنگی، استاد پرديس هنرهای زیبای دانشگاه تهران، با اشاره به این که در نظام آموزشی کشور، روش علمی استفاده نمی‌شود، گفت:

از نظر من UT-TED برنامه‌ای است که هم از نظر محتوایی و هم از نظر شکلی مناسب نسل جوان امروز ماست. در نتیجه ما وظیفه خود می‌دانیم که از آن حمایت کنیم.

هم این رویداد را برگزار کند و تا امروز دوره سوم آن برگزار شد. آنچه که موردتوجه بود؛ حمایتها و تشویق‌های شما بوده است. به نظر شما چه ویرگی مثبت و قابل توجهی نظر شما را جلب کرد که از این برنامه حمایت کنید؟»

سرسنگی با اشاره به این که UT-TED یکی از بهترین برنامه‌های معاونت فرهنگی و اجتماعی دانشگاه است؛ دلیل آن را موردنیاز بودن این برنامه در دانشگاه عنوان کرد و افزود: به نظر من، باید به دانشجوها برای هر برنامه کمک شوند؛ زیرا اینجا محل تجربه است اما UT-TED برنامه‌ای است که هم علمی است که مأموریت اصلی دانشگاه است؛ هم یک برنامه ترویجی است که به افراد در آن انتیزه داده می‌شود؛ تشویق می‌شوند، تهییج می‌شوند و هم زبان امروزی دارد. یکی از مهم‌ترین مشکلات ما این است که زبان ما امروزی نیست. در دانشگاه کمیته تأمین محتوا تشکیل شده است از اصحاب رسانه، علوم اجتماعی و... که وظیفه دارد بفهمد، مطالب مهم مانند ارزش‌های دفاع مقدس و... چگونه به دانشجو بگوییم که دانشجو از آن رو بزنگرداند؟ طبیعتاً باید با زبان خود دانشجو با او صحبت کرد؛ اما UT-TED از آن برنامه‌هایی است که به زبان جوانان است.

شاید از نظر فرهنگی ما با TED و... ارتباط نداشته باشیم. فرهنگ ما فرهنگ در لفافه صحبت کردن است. یکی از مشکلات امروز ما این است که دانشجویی ما اگر یک پایان‌نامه ۲۰۰ صفحه‌ای بنویسد؛ ۱۸۰ صفحه حاشیه است و تنها ۲۰ صفحه به مطلب پرداخته شده است. در نتیجه این یک فرهنگ است که TED می‌خواهد در زمان محدودی، مفهوم ارائه شود. در نتیجه UT-TED دانشجویان ما را با این فرهنگ پرورش می‌دهد که ذهن‌شان را متمرکز کنند. از نظر من UT-TED برنامه‌ای است که هم از نظر محتوایی و

منتشر شده باشد اما از نظر علمی صحت نداشته باشد. به نظر شما نباید به این مسئله بیشتر توجه شود و چه برنامه‌ای برای آن می‌توانیم داشته باشیم؟"

در پاسخ، سرسنگی با اشاره به کم‌توجهی به سعاد رسانه‌ای گفت: امروز در جهان مفهوم سعاد عوض شده است. امروزه رسانه‌ها هم مانند خیلی از مصنوعات دیگر، تولید کشورهایی با فرهنگ متفاوت از ما هستند؛ در حالی که ما حتی آموزشی برای استفاده از آن‌ها به‌طور صحیح نیز نمیدهایم.

سعاد رسانه‌ای حتی در دانشگاه نیز مهجوی است. البته ما تلاش کرده‌ایم تا با برگزاری کارگاه‌های مناسب برای دانشجویان فعال در نشريات، سعاد رسانه ای آن‌ها را ارتقا دهیم؛ اما اقرار می‌کنم در این زمینه کم کار کرده‌ایم. متسافانه اکنون فضای مجازی به بلای جان تبدیل شده است. ما در فضای مجازی، تهمت می‌زنیم، دروغ پراکنی می‌کنیم و... تا این حد که میزان استفاده صحیح ماز این فضا کمتر از استفاده منفی است؛ بنابراین باید سعاد رسانه‌ای بین دانشگاه‌های ترویج شود. چرا که فضای مجازی مانند یک شمشیر دو لبه، هم می‌تواند محلی برای شکوفایی دانشگاه‌های باشد و هم باعث تخرب و وجهه آن‌ها. یکی از ثمرات خوب این جلسه این شد که ما به ترویج سعاد رسانه‌ای توجه کنیم."

چرا از UT-TED حمایت می‌کنید؟

علی‌اصغر خلیلی، از پایه‌گذاران مسابقه سخنرانی‌های علمی ترویجی دانشگاه تهران، با اشاره به این که برنامه علمی-ترویجی UT-TED از جشنواره روز علم آغاز شد و از استقبال خوبی برخوردار بود؛ گفت: «تیم آن تصمیم گرفت تا باز

متسافانه اکنون فضای مجازی به بلای جان تبدیل شده است. ما در فضای مجازی، تهمت می‌زنیم، دروغ پراکنی می‌کنیم و... تا این حد که میزان استفاده صحیح ما از این فضا کمتر از استفاده منفی است.

علیرضا صبا با اشاره به این‌که ساختار یک روستا می‌تواند در فرهنگ تولید محور آن موثر باشد؛ گفت: «به نظرم، نه تنها تغییراتی در زمینه تئوری‌های آموزشی استید بلکه حتی تغییرات در ابزار و فیزیک کلاس‌های ما می‌تواند در آموزش مفید باشد.»

در یک باره زمانی کوتاه، شاهد تغییراتی خوبی در کلاس‌ها باشیم.» در ادامه علیرضا صبا با اشاره به این‌که ساختار یک روستا می‌تواند در فرهنگ تولید محور آن موثر باشد، گفت: «به نظرم، نه تنها تغییراتی در زمینه تئوری‌های آموزشی استید بلکه حتی تغییرات در ابزار و فیزیک کلاس‌های ما می‌تواند در آموزش مفید باشد.» مجید سرسنگی با تائید این نکته گفت: «مثلاً وقتی وارد مسجد می‌شویم، رفتار ما تغییر می‌کند؛ رفتار ما در بیمارستان، رفتار ما در زمین فوتبال و ... همه متناسب با شرایط است. اساساً فضای فیزیکی در محتواهای کار بسیار موثر است که متأسفانه هنوز نتوانسته‌ایم در این زمینه تغییراتی را داشته باشیم و دانشگاه را به سمت یک نهاد اجتماعی ببریم. این حرف کاملاً درست است. متأسفانه اکنون کلاس‌های ما کلاس‌های قرن ۲۱ نیستند و هنوز در همان کلاس‌های قرن ۱۹ اروپا مانده‌ایم.»

در پایان خداحافظی گرم مجید سرسنگی، معاون فرهنگی و اجتماعی دانشگاه تهران، بدرقه راه دانشجویان فعل فرهنگی و اجتماعی دانشگاه تهران بود.

با علم، ترویج علم، مفاهیم آن و دانشگاه اجتماعی از دیدگاه یک مسئول دانشگاهی آشنا شدیم. حال به نظر شما درهای دانشگاه به روی مردم باز است یا بسته؟!

و هم از نظر شکلی مناسب نسل جوان امروز ماست. در نتیجه ما وظیفه خود می‌دانیم که از آن حمایت کنیم.

UT-TED و تغییرات آموزشی دانشگاه

خلیلی در ادامه به این‌که مجید سرسنگی در اختتامیه دومین دوره از UT-TED به برنامه‌های مشابه برای استید دانشگاه اشاره کرد، پرداخت و از وضعیت آن پرسید.

معاون فرهنگی و اجتماعی دانشگاه تهران، بالاشاره به طرح ارتقای شایستگی‌های حرفه‌ای اعضای هیئت‌علمی؛ گفت: «شاید من هیئت‌علمی در زمینه خودم تخصص داشته باشم اما این به آن معنا نیست که تدریس یا مدیریت و... را به خوبی می‌دانم. پس دانشگاه دوره‌هایی برای استید طراحی و اجرا کرده است: مانند روش تدریس، ارتباط با دانشجو و...» به اعتقاد سرسنگی اگر پنج کار خوب در دانشگاه تهران اجرا شده باشد این طرح، یکی از آن‌ها است. به اعتقاد وی این طرح باعث می‌شود که دانشمندان خوب دانشگاهی تبدیل به معلمان دانشمند شوند. به اعتقاد سرسنگی: «مشکل استید ما کم‌دانشی نیست؛ بلکه آن است که نمی‌دانند چطور این دانش را منتقل کنند! متكلّم وحده بودن دیگر کافی نیست و امروز باید از محتواهای چندرسانه‌ای و دیگر ابزارها برای انتقال مفاهیم استفاده کرد.»

خلیلی در ادامه پرسید: «به نظر شما تنها این‌که استید در این کلاس‌ها بنشینند، الزاماً بر عملی شدن این طرح‌ها نیز هست؟» سرسنگی در پاسخ با اشاره به این‌که سیستم نظارتی برای اجرای آن لازم است، افزود: «به نظر من اگر کسی پای این کلاس‌ها بنشیند خودش متحول می‌شود. من فکر می‌کنم

مشکل استید ما کم‌دانشی نیست؛ بلکه آن است که نمی‌دانند چطور این دانش را منتقل کنند!